

Motion till riksdagen 2024/25:1419

av **Jonas Andersson m.fl. (SD)**

Spelmarknadspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta skrivningarna i motionen avseende marknadsföring av spel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för en enhetlig bonusreglering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över vilka åtgärder som behövs för att uppnå kanaliseringmålet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra Spelpaus.se och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder som bidrar till att stärka konsumentskyddet, i synnerhet för minderåriga personer, i förhållande till fenomenet med loot-lådor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta skrivningarna i motionen avseende medel till allmännyttiga ändamål och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att politiska partier samt föreningar och bolag som ägs av politiska partier inte

ska räknas in i undantaget i spellagen som medger att dessa får bedriva lotteriverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att inte tillåta undantag från förbudet mot att erbjuda spel på kredit och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att det statliga engagemanget i ATG, inklusive den statliga styrelserepresentationen i bolaget, ska upphöra och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att säkerställa en långsiktig och tryggad finansiering för hästsporten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Folkhälsa i fokus

Folkhälsoaspekten är central i sverigedemokratisk spelmarknadspolitik på grund av önskan att minimera risken för att personer som spelar ska utveckla spelberoende och fastna i en spelproblematik. Sverigedemokraterna står bakom den modell med ett licenssystem som numera finns på plats på den svenska spelmarknaden. Vår uppfattning är att omregleringen av spelmarknaden på det stora hela har varit framgångsrik.

Situationen på spelmarknaden innan omregleringen och den nya lagstiftningen kom på plats, där delar av marknaden var i händerna på oreglerade aktörer, var ohållbar. Det var brådskande att nå en lösning, det bidrog till att Sverigedemokraterna ställde sig bakom regeringens förslag om att införa ett licenssystem för spel enligt propositionen på området från 2018. På så sätt kunde en svart marknad kanaliseras in till reglerad och laglig spelverksamhet, vilket bidrar till att staten kan ta sitt ansvar i strävan om att förhindra medborgare från att hamna i destruktiv spelproblematik.

Marknadsföring av spel

Spellagen påtalar att marknadsföring av spel ska vara måttfull, vilket Sverigedemokraterna anser är bra. Inte minst i nära anslutning till omregleringen av spelmarknaden fanns det dock från allmänheten en omfattande kritik mot spelreklamen som ansågs vara alltför aggressiv och omfattande. Att situationen var sådan hänger ihop med konkurrens om marknadsandelar i anslutning till omregleringen, och vissa spelaktörer testade gränserna för lagstiftningen vad gäller måttfullhetskravet.

Konsumentombudsmannen (KO) gick ut i december 2018 med att man stämmer Elec Games Limited, som står bakom Ninja Casino, för att ha brutit mot måttfullhetskravet i spellagen. Resultatet i domen från november 2019 blev bland annat att patent- och marknadsdomstolen förbjöd spelbolaget att marknadsföra onlinekasino genom ”take over”-annonser på internet. Domstolen förbjöd också diverse påståenden som spelbolaget hade använt, så som ”SPELA NU!” och ”Vinstpengarna på bankkontot på fem minuter – helt utan registrering”.

Efter att domar har fallit för överträdelser mot måttfullhetskravet i spellagen ser vi en praxis som börjar etablera sig på området. Kritiken mot aggressiv spelreklam fortsätter att leva kvar i den svenska samhällsdebatten, även om trycket och uppmärksamheten på spelreklamsfrågan inte är lika hög som tidigare. Sverigedemokraterna ser positivt på att det börjar klargöras tydligare vad måttfullhetskravet innebär, men vi hade helst sett att tydliga ramar och regler kring detta hade funnits på plats tidigare.

Sverigedemokraternas förhoppning är att långsiktiga och tydliga regler vad gäller spelreklamen ska vara rådande, till gagn och förutsägbarhet för såväl konsumenter som för de aktörer på spelmarknaden som har valt att ingå i det svenska licenssystemet. Av det skälet valde vi att inte ställa oss bakom förslaget till justerat krav på måttfullhet vid marknadsföring av spel som 2022 lades fram i propositionen om en förstärkt spelreglering. Det är möjligt att Sverigedemokraterna framöver kommer att göra bedömningen att måttfullhetskravet i lagstiftningen behöver stramas åt, men i dagsläget tycker vi att det är klokare att låta rättspraxis fortsätta få etablera sig för den lagstiftning som redan finns på plats. På så sätt undviker vi också en oförutsägbarhet på den svenska spelmarknaden avseende vilka lagar och regler som ska gälla.

Bonusreglering

Sverigedemokraterna motsatte sig förslaget i 2022 års proposition om en förstärkt spelreglering om att införa undantag för bonusregleringen när det kommer till licenshavare som enbart tillhandahåller spel för allmännyttiga ändamål. Tidigare har det i spellagen föreskrivits att bonuserbjudande enbart får erbjudas till förstagångsspelare. Förslaget i propositionen är dock att luckra upp detta så att begränsningen inte ska gälla spel för allmännyttiga ändamål. Resultatet innebär att konsumenterna kommer att mötas av fler bonusar samtidigt som spellagen riskerar att bli mer otydlig med ännu ett undantag på plats.

Sverigedemokraterna anser i stället givet rådande kunskapsläge att regeringen bör verka för en enhetlig bonusreglering.

Kanalisering och illegala aktörer

Utanför det svenska licenssystemet på spelmarknaden finns en marknad med olicensierade alternativ som riktar sig mot svenska spelare. Spelare kan välja att vända sig till dessa alternativ i stället för licensierade alternativ exempelvis av skäl som att dessa spelsajter erbjuder bonusar och kampanjer som inte hade tillåtits hos bolag med svensk licens. Dessa sajter riktar in sig på spelare som tidigare har anmält sig till Spelpaus, men som nu vill börja spela igen. Man försöker alltså fånga in högriskspelare. Sverigedemokraterna anser att det är av yttersta vikt för legitimiteten i det licenssystem som finns på den omreglerade svenska spelmarknaden att illegala aktörer hålls tydligt utanför.

En av målsättningarna med omregleringen på den svenska spelmarknaden var att uppnå en hög kanaliseringsgrad. Det är en förutsättning bland annat för ett gott konsumentskydd. Den då socialdemokratiskt ledda regeringen bedömde inför omregleringen att kanaliseringsgraden skulle bli minst 90 procent på den svenska spelmarknaden. Statskontoret som 2018–2022 hade i uppdrag att utvärdera omregleringen pekade dock på problem sett till regeringens målsättning. Kanaliseringsgraden var alltför låg och skiftande under de aktuella åren, och en sådan fortsättning skulle hota legitimiteten i omregleringen av spelmarknaden. Därför bör regeringen se över vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa att kanaliseringsmålet som sattes upp inför omregleringen också nås, och helst mer därtill.

Riskklassificering av spel

Att köpa en skraplott i den lokala tobaksaffären då och då är naturligtvis i flera avseenden en annorlunda typ av spelande än vad det är att spela på nätkasino vid en ständigt tillgänglig dator i hemmet. Det finns skäl att anta att vissa typer av spel innebär större risker för spelaren än andra gällande att framkalla ett osunt spelande som utvecklas till ett beroende eller annat ohälsosamt tillstånd. Om vi tar antagandet på allvar är det inte självklart att marknadsföring för olika typer av spel bör behandlas precis likadant om lagar och regler stramas åt.

Sverigedemokraterna ser riskklassificering som ett förslag som framgent kan vara intressant att införa på den svenska spelmarknaden, men detta måste i så fall genomföras på en tydlig vetenskaplig grund och inte i form av ogenomtänkta vänsterpopulistiska förslag som riskerar att hota kanaliseringen och andra viktiga mål med omregleringen av den svenska spelmarknaden.

Omsorgsplikten och Spelpaus.se

I Statskontorets slutrapport vad gäller utvärderingen av omregleringen av spelmarknaden framlyfts omsorgsplikten som ett av de områden som har förbättringspotential inför framtiden. Statskontoret konstaterar att om spelbolag ska kunna leva upp till omsorgsplikten behöver de tillgång till uppgifter om kunders ekonomi och hälsa, detta för att öka precisionen när de kontaktar personer med problemspelande. Genom riksdagens beslut om proposition 2023/24:53 under våren 2024 ges denna möjlighet, vilket Sverigedemokraterna ser positivt på. Vi kommer noggrant att följa hur beslutet kommer att påverka spelmarknaden.

Utöver omsorgsplikten lyfter även Statskontoret fram i sin slutrapport att verktyget Spelpaus.se har förbättringspotential. Spelpaus.se möjliggör för problemspelare att stänga av sig från spelbolag med svensk licens, men olicensierade spel är fortsatt tillgängliga. Statskontoret uttrycker specifikt att Spelpaus.se är ett verktyg som kan utvecklas. Det finns en problematik i dagsläget med att spelare stänger av sig från spel i stället för att söka vård eller stöd, och att vissa av dessa spelare fortsätter att spela hos olicensierade spelbolag. Därför bör regeringen se över vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra Spelpaus.se.

Loot-lådor

I spel på olika digitala plattformar så som PC, mobiltelefoner med flera, så förekommer i flera fall lotteri- och kasinoliknande moment, som kommit att gå under namnet loot-lådor ("loot boxes"). Det handlar om upplägg i spel där användare för verkliga pengar slumpmässigt erhåller virtuella föremål, vilket i vissa fall kan vara att betrakta som lotteri, inte minst om de virtuella föremålen i ett senare skede i någon form kan växlas tillbaka till verkliga pengar. Fenomenet har ökat i spelvärlden på senare år, och har blivit ett populärt sätt för spelbolagen att öka sina intäkter.

Under våren 2019 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att kartlägga och bedöma eventuella brister vid lotteri- och kasinoliknande inslag i datorspel, så som nämnda loot-lådor. Initiativet välkomnades av oss sverigedemokrater. I oktober 2019 presenterade Konsumentverket sin kartläggning, vilken senare överlämnades till Spelmarknadsutredningen. Konsumentverkets kartläggning visade bland annat på att det har funnits fall där unga personer har spenderat mycket pengar via lotteri- eller kasinoliknande inslag i datorspel. Enligt samma kartläggning verkar det dock samtidigt som att antalet lotteri- och kasinoliknande inslag i spel som i nuläget kan anses omfattas av spellagen, är begränsat.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen gjorde i propositionen från 2022 om en förstärkt spelreglering bedömningen att spellagens tillämpningsområde inte bör utvidgas för att täcka in lotteri- och kasinoliknande inslag i datorspel som inte redan omfattas av lagens tillämpningsområde. Precis som flera remissinstanser som yttrade sig inför att propositionen lades fram så nöjer sig Sverigedemokraterna dock inte med att göra ingenting sett till dagens situation. Kunskapshöjande insatser kring frågan välkomnar vi, men vi menar också att regeringen bör verka för att återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder som bidrar till att stärka konsumentskyddet i förhållande till fenomenet med loot-lådor, och då i synnerhet med fokus på att skydda minderåriga personer.

Lotterier, spel på kredit med mera

Stora delar av civilsamhället får betydande delar av sina intäkter från lotteriförsäljning. Lotterier lyder under en förbudslagstiftning, vilket innebär att tillstånd krävs för att få

bedriva lotteriverksamhet. Lotterimarknaden är förbehållen staten och de lotterier som så kallade "allmännyttiga ändamål" bedriver. Sverigedemokraterna anser att det är av yttersta vikt att civilsamhället även i fortsättningen får de ekonomiska förutsättningar som krävs för att det ska blomstra. Relationen mellan lotteriförsäljning och civilsamhället menar Sverigedemokraterna är något gott i grunden, det är ett förhållande som bör upprätthållas. Skulle kommersiella spelaktörers marknadsandel bli avsevärt större än i dag utan att marknaden i sig blir större, lär det innebära att en mindre andel av försäljningsvinsterna kommer allmännyttiga ändamål till del i civilsamhället. Därför vill Sverigedemokraterna att denna utveckling övervakas noga, och att en plan läggs fram för att säkra resurser till allmännyttiga ändamål som i någon mån finansieras genom lotteriförsäljning.

Att politiska partier samt organisationer och bolag som ägs av politiska partier, i lagens mening ska anses vara "allmännyttiga ändamål" och ha möjlighet att bedriva lotteriverksamhet, är Sverigedemokraterna kritiska till. Detta undantag utnyttjas, inte minst av Socialdemokraterna, det parti som har varit med och styrt Sverige större delen det senaste seklet, för att berika sig enormt i avsaknad av konkurrens från kommersiella aktörer. För Socialdemokraternas del genererar intäkterna från lotteriverksamheten tiotals miljoner kronor om året.

Sverigedemokraterna menar att undantaget för allmännyttiga ändamål har legitimitet, exempelvis när det går till vanligt svenskt föreningsliv, inte minst småskaligt sådant, som många säkerligen tänker sig att undantaget i stort ska syfta till. I stället går det i dagsläget också till att dryga ut politiska maktpartiernas kassor med tiotals miljoner kronor årligen. Detta sker trots att svenska politiska partier redan har säkra intäktskällor i form av partistöd på olika politiska nivåer, intäkter från personer som löser medlemskap i partierna med mera. Att politiska partier samt organisationer och bolag som ägs av dessa ska anses vara "allmännyttiga ändamål" när det kommer till lotterimarknaden, vill Sverigedemokraterna sätta stopp för. Sverigedemokraterna och regeringspartierna har under mandatperioden tillsatt en utredning som har genomfört en översyn av de partipolitiska lotterierna, en utredning som överlämnades till regeringen i mars 2024.

Sverigedemokraterna har länge motsatt sig att det ska finnas undantag från förbudet för licenshavare och spelombud att erbjuda eller lämna kredit för insatser i spel. Ett undantag i spellagen medger dock att det går att göra lotteriköp på kredit ändå.

Skälet till att en person gör ett kreditköp beror ofta på avsaknad av egna ekonomiska resurser för att kunna köpa det personen vill ha eller har behov av för tillfället. Att köpa en lott eller att spela om pengar innebär att man försöker att vinna stora summor pengar, men sannolikheten att vinna är dock statistiskt sett mycket liten. En person som väljer att låna till ett sådant köp är antingen desperat eller spelberoende, eller båda delarna. Sverigedemokraterna anser att det inte bör vara tillåtet att försöka göra vinst på människor som vänt sig till en sådan förenklad väg ut ur ekonomiska problem. Således bör det inte vara tillåtet att erbjuda spel på kredit i Sverige. Av det följer vidare att den som ansvarar för prenumerationstjänster på området bör ta betalt för de lotter som denne säljer innan dessa avsänds till kunden. Via antagandet av propositionen från 2018 om en omreglerad spelmarknad så stramades reglerna upp för att erbjuda kredit för spelande, men fortfarande finns möjlighet till undantag från lagen om än mer begränsat än tidigare.

Ett exempel på senare år med problemet med att bedriva spelverksamhet på kredit går att finna hos Kombispiel, ett spelbolag ägt av Socialdemokraterna och SSU. Bolaget har utnyttjat sitt undantag från spellagen för att bedriva spelverksamhet på kredit, en verksamhet som enligt Dagens Nyheter den 4 september 2017, ska ha drivit många tusentals personer till Kronofogdemyndigheten för att de inte kunnat betala sina lotter till bolaget.

ATG och hästsportens finansiering

Utöver Svenska Spel så har staten också ett engagemang i ett annat spelbolag, nämligen Aktiebolaget Trav och Galopp (ATG), som inte är statligt ägt, men som är statligt kontrollerat. Staten utser en styrelsemajoritet i bolaget, inkluderat ordförande, även fast bolaget till fullo ägs av Svensk Travsport och Svensk Galopp. Detta framstår som ett slags märklig rest från tiden när spel på hästsport var monopoliserat. Eftersom det inte längre är ett monopol som råder vad gäller spel på hästsport, bör staten upphöra med sitt engagemang i ATG.

När spel på hästsport var monopoliserat fanns en säker modell för finansiering av hästsporten. Dessa förutsättningar finns inte längre kvar i och med omregleringen på spelmarknaden i Sverige, varför det i den konkurrenssituation som nu råder är viktigt att in i framtiden säkra en långsiktig och tryggad finansiering för hästsporten.

Jonas Andersson (SD)

Alexander Christiansson (SD)

Runar Filper (SD)

Anna-Lena Hedberg (SD)